

Mezinárodní zkušenost pomáhá studentům i školám

Alena Kazdová

Evropský program Leonardo da Vinci se už v České republice zabydlel, desítky škol, podniků a organizací se do programu zapojují, protože výsledky zahraničních stáží nebo pilotních projektů pokládají za důležitou součást vzdělávacích a výchovných aktivit, které obohacují žáky, studenty a teorii i praxi dané organizace.

Program Leonardo da Vinci má pochopitelně svá pravidla a vyžaduje od účastníků dodržení řady podmínek. Veškeré informace o účasti v programu lze získat v Národní agentuře programu Leonardo da Vinci při Národním vzdělávacím fondu nebo na internetu na www.nvf.cz/leonardo. Výhodou účasti v evropském programu Leonardo da Vinci je finanční podpora schválených projektů z prostředků programu, což umožňuje účastníkům z ČR spolupracovat se zahraničními partnery za finančních podmínek, na které by jinak české školy a instituce dosáhly velice obtížně anebo vůbec by takou možnost neměly.

V podstatě existují dvě hlavní oblasti aktivit, do nichž se lze v rámci programu začlenit. Ta první zahrnuje oblast pilotních projektů, ta druhá se zaměřuje na oblast mobilit neboli odborných stáží a výměn informací. V případě pilotních projektů je cílem účastníků vytvoření produktu, který znamená inovaci odborného vzdělávání. Pilotních projektů se mohou účastnit školy, podniky a jiné organizace. Podstatná při předkládání návrhu takového projektu je mezinárodní spolupráce na tvorbě výsledného produktu. Pilotní projekty jsou pro předkladatele záležitostí dosti náročnou nejen pokud jde o zpracování návrhu projektu, ale zejména pokud jde o jeho schválení, které se řídí přísnými kritérii a probíhá ve dvou kolech – na národní a celoevropské úrovni, kdy se vybírá ze silné mezinárodní konkurence. Účastníci musí vždy počítat s tím, že jimi navržený projekt nemusí být vybrán.

V případě výměn a stáží je program Leonardo da Vinci zaměřen na vysílání studentů anebo mladých pracovníků firem do zahraničí, např. do partnerské školy či firmy, kde student nebo pracovník pobývá na odborné stáži, aby se seznámil s tím, jak se v jeho oboru pracuje v zahraničí a získal nové zkušenosti. Účastníkem takového projektu mobilit musí být vždy právnická osoba a opět je předpokladem mezinárodní partnerství. O přitažlivosti programu mobilit svědčí např. to, že za dobu, co program Leonardo da Vinci u nás funguje, se projektů stáží a výměn účastnilo kolem tří tisíc mladých lidí z ČR. To je už veliká skupina mladých lidí, kteří mají přímou pracovní zkušenost ze zemí Evropské unie. Právě tyto zkušenosti jsou vlastně i přípravou na naše budoucí členství v EU.

Dejme ale slovo těm, kteří už si program Leonardo na vlastní kůži v minulých letech vyzkoušeli.

Odborná angličtina a logistika

Mezi úspěšné předkladatele pilotních projektů patří Vyšší odborná škola a Střední odborná škola Gustava Habrmanna v České Třebové. V roce 2001 se její projekt Výuka mezinárodní logistiky pomocí jazykových modulů a e-learningu umístil mezi 5 nejlepšími projekty z ČR, které vybrala hodnotící komise v Bruselu. Celkem se o schválení v roce 2001 ucházelo v ČR 69 návrhů projektů. „Základem pro úspěch navrhovaného projektu je v jeho počáteční přípravě, kdy si musíte jasně stanovit cíl, který má projekt přinést, vědět, co bude výstupem a co je pro to třeba udělat,“ říká o

práci na návrhu projektu ředitel školy Ing. Milan Kment. „Naše škola připravuje odborníky v oblasti logistiky a managementu. Zjistili jsme, že jazyková výuka v těchto oborech vyžaduje kromě obecných jazykových znalostí především zvládnutí odborné terminologie. Cílem našeho projektu je vytvoření modulové výuky angličtiny pro využití v logistice výroby i dopravy. Výsledkem je zatím dokončených šest výukových modulů, které využívají učitelé při výuce a který je pro naše studenty doplňkem při studiu cizího jazyka,“ upřesňuje ředitel Kment náplň projektu. Do budoucna by se mohlo povést tuto výuku s pomocí zúčastněných evropských partnerů I publikovat a používat mimo hranice ČR. A jsme u toho nejdůležitějšího, co program Leonardo da Vinci sleduje -aby na projektu pracovali všichni partneři ze zahraničí, kteří do projektu vstoupili, aby jeho výstup byl použitelný i v zahraničí na partnerské škole. Hodně záleží na výběru vhodných zahraničních partnerů.

„My jsme měli na partnery štěstí. Asi nám dost pomohlo začátkem devadesátých let setkání s nizozemskými školami a institucemi v rámci pilotního projektu utváření systému vyššího odborného studia u nás. Naše škola patřila k jedenácti školám z ČR, které se ve spolupráci s Nizozemskem připravovaly na rozjezd vyššího odborného studia. V tomto projektu jsme poznali nové partnery, ověřili si jejich solidnost, spolehlivost i motivaci ke spolupráci s námi. A to pak logicky pokračovalo při spolupráci v programu Leonardo da Vinci. Ideální je, když partnera už znáte,“ uvádí M. Kment. Projekt předložený jeho školou má 14 partnerů, pro předkladatele to znamená zvládat průběžnou komunikaci v cizím jazyce, organizovat setkání, na nichž se hodnotí výsledky práce partnerů a vytváří budoucí produkt projektu, znamená to hodně práce navíc, časté cestování, hodně administrativy s národní agenturou programu, vykazování finančních plateb atd.

Kde hledat vhodné partnery

Najít partnera pro zahraniční spolupráci je tedy možné různými způsoby. Nejlépe když už ho znáte z dřívější spolupráce, jako tomu bylo v případě VOŠ G. Habrmanna nebo pomocí referencí od jiných škol a organizací nebo přes databázi, kterou Národní agentura programu Leonardo zájemcům poskytuje.

„Mezinárodní spolupráce v průběhu projektu je sice náročná, ale pokud český účastník vystupuje od počátku sebevědomě, dává najevo, že ví, čeho chce dosáhnout a jakými cestami, získá si respekt u zahraničních kolegů,“ radí ředitel Kment těm, kdo o mezinárodní spolupráci uvažují. Podle jeho zkušeností máme u nás podobné problémy jako lidé venku, a proto nemáme důvod si myslet, že neumíme to, co zahraniční partneři.

Dalším důležitým kritériem, aby byl projekt úspěšně dotažen do konce, je podle M. Kmenta podpora ze strany vedení školy nebo firmy. „Bez toho nemá smysl projekt vůbec předkládat,“ uvádí Kment. Velmi důležité je najít ve škole nebo ve firmě kolegy, kteří do projektu půjdou. „Jde o dlouhodobou věc, a proto by to měli být lidé, které baví jak samotný obor, o němž projekt je, tak i komunikace s mezinárodním týmem a aktivity s tím spojené,“ doporučuje Kment. On sám takové lidi na škole má a díky tomu může projekt realizovat. Pro takové kolegy pak je zajímavým motivem nejen finanční ocenění, které díky projektu získají, ale i pocit seberealizace v oblasti, která ho baví.

Ostatně o tom, že VOŠ G. Habrmanna v České Třebové se v pilotních projektech na evropském fóru prosazuje, svědčí třeba zájem předkladatelů projektů z jiných zemí, kteří tuto školu ke spolupráci oslovují. „Ano, těší nás to, že nás chtějí za partnery ve svých projektech, ale nemáme až tak velkou kapacitu. Přesto jsme nyní v jednom projektu jako partneři. Je to projekt německého předkladatele a souvisí s tím, co

řešíme v našem projektu – opět oblast logistiky a e-learningu, projekt má název ELOGIS,“ říká ředitel Kment.

A co by poradil těm, kdo se chtějí do pilotních projektů v rámci programu Leonardo da Vinci pustit?

„Pokud nemají partnera, kterému věří, s nímž už spolupracovali, je asi nejlepší začít ne jako předkladatelé projektu, ale nejdříve jako partneři. Na tom se dá hodně naučit a teprve pak bych doporučoval zkusit předložit vlastní projekt. U pilotních projektů je totiž vždy riziko, že uděláte hodně práce, ale projekt nebude nakonec schválen a realizován. I s tím se musí předem počítat a nedat se prvním neúspěchem odradit. Ten, kdo se do projektu pustí, musí také počítat s tím, že ne vždy jsou přesně dodržovány platební termíny a že platby na projekt mohou mít zpoždění, ale to je věc, která zřejmě k širší mezinárodní spolupráci patří a musíme si zvykat i na tuto evropskou byrokracii,“ říká ředitel Kment.

Šance pro nezaměstnané absolventy

Velký ohlas v českých školách získávají projekty mobilit, tedy stáží a výměn. Umožňují studentům vyjet do evropských států, na vlastní oči poznat jinou zemi, historii, kulturu a zvyky, zároveň poznat, jak školy a firmy fungují jinde, čím se liší jejich výuka, praxe, pracovní proces, mezilidské vztahy. Nemalým přínosem pro studenty je i to, že jim pobyt v cizině často dodá sebevědomí, nehledě na to, že výrazně pomůže zdokonalit jazykové znalosti a dovednosti. Taková stáž často pro žáky a studenty bývá užitečnou praxí, která jim mnohdy umožní lépe najít pracovní uplatnění. Právě propojení rekvalifikace a zahraniční praxe se stalo východiskem pro dosti netradiční projekty stáží v rámci Leonarda da Vinci. Setkala se v nich spolupráce úřadů práce v Olomouci, Vsetíně, Bruntále se Soukromou školou cestovního ruchu v Rožnově pod Radhoštěm. „Do projektu mobilit programu Leonardo da Vinci jsme se pustili z důvodu, že náš region trpí dlouhodobě zvýšenou nezaměstnaností a zároveň je to oblast s již vybudovaným zázemím cestovního ruchu,“ vysvětluje ředitel Soukromé školy cestovního ruchu RNDr. Luděk Pavlík, CSc. myšlenku těchto projektů mobilit. Netradičnost projektu totiž tkví v tom, že nejde o projekt pro studenty určité školy, ale o projekt pro mladé nezaměstnané absolventy středních škol registrované na úřadech práce. Škola pro ně organizuje rekvalifikační kurs, který zahrnuje profesní přípravu v oboru gastronomie a hotelnictví, teoreticky i prakticky a výuku cizího jazyka. Vybraní účastníci této rekvalifikace pak odjíždějí na odbornou stáž do hotelů Velké Británie nebo Itálie. Dosud se stáží ve Velké Británii účastnilo 57 mladých lidí a 25 rekvalifikovaných nezaměstnaných absolventů pobývalo na stáži v Itálii.

„Samozřejmě, že tito stážisté mají na stáži vždy odborné vedení, aby vše probíhalo bez zádrhelů. Jak z charakteru projektu vyplývá, jde o dost náročnou záležitost z hlediska organizace. Podílí se na ní škola, úřad práce, stážisté a nejobtížnější je práce s cílovou skupinou nezaměstnaných absolventů, které profesně pro oblast cestovního ruchu připravujeme,“ říká RNDr. Luděk Pavlík. Projekt proto řídí přímo ředitel školy, nezaměstnané doporučuje úřad práce, odbornou výuku zajišťují odborní vyučující.

„Samozřejmě vždy musíme dbát na výběr stážistů, vybíráme z té rekvalifikované skupiny ty nejlepší, a to podle různých hledisek, např. i podle jejich vystupování, chování, jednání, vztahu k ostatním spolupracovníkům, aby na stáži v zahraničí nevznikaly nějaké problémy kázeňského rázu,“ vysvětluje ředitel Pavlík. A dodává, že je vždy třeba k takové cílové skupině najít i zahraničního partnera, který pro tyto absolventy stáž zajistí a průběžně monitoruje.

Ale přes všechny organizační těžkosti je přínos projektu značný. Řada stážistů našla po návratu ze zahraničí uplatnění v cestovním ruchu – mohli prokázat u přijímacího pohovoru lepší jazykové znalosti, praxi v zahraničí. Ale i pro ně osobně je to zkušenost obrovská, protože poznali, jak se pracuje jinde.

Příležitost pro sociálně slabší studenty

Klasické projekty mobilit Leonardo da Vinci realizují nejrůznější typy škol – střední, odborné i učiliště, vyšší odborné, vysoké školy atd. Záleží jen na škole samé, zda se do programu chce zapojit a zda má zájem, aby díky programu její studenti získávali mezinárodní zkušenosti a lepší jazykové znalosti a dovednosti. S programem vyjíždějí budoucí adepti nejrůznější profesí – truhláři, oděvní výtvarníci a švadleny, zdravotní sestry, zahradníci, kuchaři, kominíci nebo instalatéri, absolventi průmyslovek a budoucí inženýři, farmaceuti atd. Finanční podmínky programu navíc umožňují, aby díky němu vyjeli ven i studenti, kterým by to rodiny za své vlastní prostředky umožnit nemohli.

V poslední době se o zapojení žáků sociálně nebo prospěchově slabších do programu mobilit Leonarda da Vinci snaží například Střední odborné učiliště v Horkách nad Jizerou. Zde už mají s projekty mobilit pět let zkušeností, našli dobré partnery v zahraničí, a proto mohou tento program uzpůsobit i pro potřeby studentů, kteří nepatří mezi premianty anebo pro které výjezd s Leonardem bude první cestou do zahraničí v jejich životě.

Mezinárodní spolupráce se ostatně stala jedním z rysů typických pro tuto školu a možná, že i znakem, podle kterého si děti či rodiče volí právě studium na této škole. Mají totiž záruku, že mezinárodní spolupráce tu funguje a že i jejich ratolesti se mohou díky zkušenostem školy z mezinárodní spolupráce do světa podívat a získat pro budoucí profesní život odborné poznatky a jazykové znalosti.

„Díky programu Leonardo jsme před několika lety vyřešili základní problém, který nás předtím, když jsme sami organizovali stáže studentů do Rakouska, dost trápil,“ říká ředitel Ing. Vratislav Morava. „Pokaždé totiž škola zápasila s problémem finančního limitu a tak sociálně slabší žáci neměli možnost se ven podívat, protože rodina jim přispět na stáž nemohla. A tím nemohly tyto děti rozvíjet své praktické a odborné schopnosti a jazykové dovednosti,“ říká o handicapu ředitel Morava.

To se pak změnilo, protože díky finančním podmínkám programu Leonardo nyní vyjíždí poprvé do zahraničí z této školy až 30 % žáků ročně. „Samozřejmě pro vedení školy a učitele je to práce a administrativa navíc, ale vzhledem k celkovému efektu stáží pro žáky a školu, je to detail,“ tvrdí ředitel.

Stěžejním problémem při těchto projektech je volba vhodného partnera v zahraničí.

„Musí být solidní, spolehlivý, mít zájem o práci s našimi žáky,“ říká V. Morava.

Podle něho jsou nejlepší cestou osobní kontakty nebo vytipování přijímajících partnerů organizací pomocí sociálních partnerů - podnikatelů, profesních komor a sdružení, úřadů a jejich partnerských organizací v zahraničí.

Na oplátku zase tato česká škola v Horkách nad Jizerou pro své zahraniční partnery také něco musí udělat, např. recipročně organizují pro partnerskou německou školu v létě u nás vodácký a jezdecký tábor, pořádají rekreační a odborná setkávání pedagogů partnerských škol apod.

Pro ilustraci – loni vycestovalo ze SOU v Horkách nad Jizerou 110 žáků

(z 380 žáků školy) – mířili na Slovensko, do Rakouska, SRN a na Kypr.

A co je největší hodnotou programu mobilit Leonardo da Vinci pro školu? „Dali jsme příležitost k osobnímu a odbornému rozvoji všem žákům, zařazujeme do stáží i děti tzv. problémové, slabší prospěchově, ze sociálně znevýhodněného prostředí. Základní

myšlenkou bylo dát jim šanci, pozitivní motivaci, kterou dosud postrádali. Zařazení těchto žáků bylo ně také povzbuzením k dalšímu studiu. Zajímavé je, že během praxe pak nebylo mezi žáky rozdílů. I ti u nás doma tzv. problémoví byli hodnoceni na pracovištích z hlediska pracovního a chování výborně. Pro žáky byl pobyt v cizině školou adaptability, samostatnosti, získali sebedůvěru, že něco dokážou. Vzhledem k tomu, že naše škola nemá problémy s pracovním uplatnění absolventů, myslím, že zahraniční stáže v tomto hrají důležitou roli,“ říká na závěr ředitel V. Morava ze SOU v Horkách nad Jizerou.